

Onnistuneen juttusarjan toimittaminen YleX:ään

Tapausesimerkkinä *Miun kannut*

Viestinnän koulutusohjelma
Radio- ja tv-ilmaisun
suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
30.1.2009

Anne-Mari Aaltonen

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Viestintä		Suuntautumisvaihtoehto Radio- ja tv-ilmaisu	
Tekijä Anne-Mari Aaltonen			
Työn nimi Onnistuneen juttusarjan toimittaminen YleX:ään Tapaus – <i>Miun kannut</i>			
Työn ohjaaja/ohjaajat Sami Huohvanainen			
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 30.1.2009	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 36+2	
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>YleX-kanavalla tehdään jatkuvasti juttusarjoja, jotka antavat kuuntelijoille mahdollisuuden päästä syvemmälle käsiteltyyn aiheeseen. Toimittajien työtä juttusarjat helpottavat valmiin näkökulman ja reunaehtojen ansiosta. Muutaman minuutin pituinen juttu saattaa tuntua tekijästä vähäpätöiseltä, mutta ohjelman ja koko kanavan kannalta merkitys on suuri. Hyvin tehtyjen sarjojen avulla kuuntelijat voidaan koukuttaa kuuntelemaan kyseistä ohjelmaa ja kanavaa yleensä.</p> <p>Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö. Pohdin siinä asioita, jotka tekijän on otettava huomioon suunnitellessaan ja toteuttaessaan juttusarjaa. Millaisia piirteitä onnistunut juttusarja pitää sisällään? Etsin vastaukset näihin kysymyksiin YleX:n ohjelmapäällikölle ja prime time -ohjelmien tuottajille tekemieni haastattelujen sekä oman kokemuksen kautta. Toimitin YleX-kanavalle syksyllä 2007 <i>Miun kannut</i> -nimisen juttusarjan, joka on opinnäytetyöni teososa. Työni kirjallisessa osassa kerron juttusarjan tekoon vaikuttaneista ongelmista, joita jouduin matkan varrella kohtaamaan.</p> <p>Työstäni selviävät myös ne erityispiirteet, joita vaaditaan juttusarjalta YleX Aamussa, YleX Tänään -ohjelmassa, YleX Iltapäivässä, X-Ryhmässä sekä YleX Viikonlopussa. Työ on tehty nimenomaan YleX-kanavaa ajatellen, mutta onnistumiseen vaadittavien kriteereiden tuntemisesta on hyötyä millä tahansa suomalaisella radiokanavalla.</p> <p>Vaikken oman kokemukseni kautta voi antaa esimerkkiä täydellisestä juttusarjasta, tuottajien asiantuntemuksella päästään jo lähemmäs. <i>Miun kannut</i> -sarja taas on hyvä esimerkki siitä, millaisia yllättäviä vastoinkäymisiä saattaa tulla vastaan. Näiden virheiden välttäminen ja onnistuneen juttusarjan elementteihin tutustuminen vievät toimittajan väistämättä lähelle hyvää lopputulosta.</p>			
Teos/Esitys/Produktio <i>Miun kannut</i> -juttusarja (CD). 10 osaa, kestot 3'31"–5'50".			
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus			
Avainsanat YleX, radio, juttusarja			

Degree Programme in Media		Specialisation Television and Radio
Author Anne-Mari Aaltonen		
Title How To Make Successful Radio Series? Case: <i>Miun kannut</i>		
Tutor(s) Sami Huohvanainen		
Type of Work Bachelor 's Thesis	Date 30.1.2009	Number of pages + appendices 36+2
<p>YleX radio station is constantly making a radio series that gives the listeners a chance to go deep into a certain subject. A well-conducted series can bring more listeners to the station. It also helps the journalists if a point of view of the article is pre-defined. They don't need to invent so many ideas every day when some ideas are already invented.</p> <p>In my thesis I'll find rules that the journalists should pay attention to while planning and making a radio series. What kinds of features should a succesful radio series have? I'm looking for an answer to this question through my own experiences and by interviewing the producers and the Head of Programmes at YleX radio station.</p> <p>The thesis also discusses the special needs one has to consider when a serie is aired in different programs at YleX. The basis of my own experience is <i>Miun kannut</i> – a radio series I made at fall 2007. It also provides a good example of problems you may be facing while making a series. The rules will be introduced in the present thesis. Furthermore, by acknowledging the troubles that may be encountered, one can avoid them and consequently make a succesful radio series.</p>		
Work / Performance / Project <i>Miun kannut</i> radio series (CD)		
Place of Storage The University of Art and Design Library, Aralis Library and Information Centre, Helsinki		
Keywords YleX, radio, radio series		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	2
2	YLEX TUTKIMUSKOHTEENA.....	5
2.1	Tutkimusmenetelmä	7
2.2	Kanavan pääohjelmat	8
2.3	YleX Iltapäivä.....	11
3	JUTTUSARJA LÄHETYSVIRTARADIOSSA	13
3.1	Juttusarjan rooli kanavalla.....	14
3.2	Juttusarjan rooli yksittäisen ohjelman sisällä	16
4	<i>MIUN KANNUT</i>	20
4.1	Juttusarjan taustaa	21
4.2	Palaute <i>Miun kannut</i> -sarjasta.....	23
5	ONNISTUNEEN JUTTUSARJAN KRITEERIT	24
5.1	Toimittajan huoneentaulu	25
5.2	Miten <i>Miun kannut</i> täyttää onnistuneen juttusarjan kriteerit?.....	29
6	YHTEENVETO	32
	LÄHTEET.....	34
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Nykyisessä lähetysvirtaradiossa muutaman minuutin juttu on ajallisesti hyvin pieni osa ohjelmatarjonnasta. Pienen osasen merkitys kasvaa sitä mukaa mitä yksityiskohtaisemmin ohjelmatarjontaa tarkastellaan. Viiden minuutin pituinen juttu vie prosentuaalisesti suuremman osan neljän tunnin ohjelmasta, kuin koko päivän ohjelmavirrasta. Näin ollen sen merkitys korostuu.

Tein loppuvuoden 2007 ja alkuvuoden 2008 välisenä aikana YleX Iltapäivään *Miun kannut* -nimisen juttusarjan, jossa esittelin 10 suomalaisen rumpalin suhdetta soittimeensa. Jaksojen oli tarkoitus olla 3–5-minuuttisia. Sarjasta ehdittiin esittää ensimmäiset viisi osaa ennen työtehtävieni muuttumista. Muutoksesta johtuen juttusarja jäi tauolle määrittelemättömäksi ajaksi. Tauko päättyi, kun sarja todettiin sopivaksi musiikin erikoisohjelma X-Ryhmään. *Miun kannut* sai uuden lähetysajan sekä uudet vaatimukset.

Pohdin opinnäytetyössäni onnistuneen juttusarjan kriteerejä YleX:ssä. Jokaisen ohjelman vaatimukset ovat erilaisia, mutta jotain yhteisiä piirteitä juttusarjoille löytyy lähetysajankohdasta huolimatta. Opinnäytetyöni tavoitteena on koota yhteen nämä yleiset piirteet ja edellytykset onnistuneelle juttusarjalle. Tutkimuskysymyksenä pohdin, millainen on onnistunut juttusarja. Millaiset asiat sen syntyyn vaikuttavat ja mitä tekijän täytyy ottaa huomioon suunnitellessaan ja toteuttaessaan uutta sarjaa? Tutkielmassani pyrin myös selvittämään yksittäisten ohjelmien vaatimukset juttusarjoille YleX-kanavalla.

Miun kannut -sarja on opinnäytetyöni teososa. Pohdin edellä mainitsemiani asioita myös siitä saamani kokemuksen kautta. Olen aiemmin toimittanut YleX Iltapäivään 10-osaisen *Miun keppi* -sarjan, joka käsitteli kitaristeja. Tätäkin sarjaa tehdessä sain kokemusta juttusarjan toimittamisesta.

Luvussa 2 esittelen Yleisradion nuorisokanava YleX:n sekä kanavan arkisin kuultavat prime time -ohjelmat. Näiden lisäksi esittelen YleX Viikonloppu -ohjelman. Prime time -ohjelmat perustuvat X-Ryhmää lukuun ottamatta aina parijuontoon. Myös lauantaisin ja sunnuntaisin tehtävä YleX Viikonloppu juonnetaan parina. Esittelen kyseiset ohjelmat, koska ne ovat kanavan pääohjelmia. Jätän rajauksen ulkopuolelle huumori- ja erikoisohjelmat, joissa tilaus on muutenkin hyvin erilainen. Nämä ohjelmat voivat olla nauhoitettuja, kun taas aiemmin mainitsemiani ohjelmat ovat pääsääntöisesti suoria lähetyksiä.

Keskityn YleX Iltapäivän esittelyyn pääosin sellaisena kuin se oli syksyllä 2007. Työkentelin tuolloin ohjelmassa taustatoimittajana. Konsepti on tällä hetkellä pitkälti sama, mutta ohjelmaosiot ja tekijät ovat vaihtuneet. *Miun kannut* -juttusarja oli kehitelty nimenomaan vanhaa Iltapäivää ja sen tekijöitä ajatellen.

Luvussa 3 pureudun juttusarjan ja lähetysvirtaradion käsitteisiin. Tutkin millainen rooli juttusarjalla on koko kanavaa ja yksittäisiä ohjelmia ajatellen. Haastattelen YleX:n ohjelmapäällikkö Riku Saaranluomaa ja selvitän hänen näkemyksiään toimivien juttusarjojen rakennusaineista sekä merkityksestä kanavalle. Samassa luvussa esittelen pääohjelmien tuottajien ajatuksia juttusarjoista.

Miun kannut esitellään tarkemmin luvussa 4. Ohjelman tilasi YleX Iltapäivän silloinen tuottaja Sampo Mäkelä, joka asetti reunaehdot tekemiselleni. Sarjaan liittyvät kriteerit esitellään samassa luvussa. Analysoin myös tekoprosessiani vaihe vaiheelta. Olin tehnyt koko sarjan haastattelut valmiiksi ja viisi osaa oli ajettu ulos, kun selvisi, että siirryn itse pois YleX Iltapäivästä. Aloitin taustatoimittajana YleX Aamussa, johon kyseinen sarja ei sopinut. Ohjelman tuottaja Susa Höltän haastattelun perusteella selviää, miksi *Miun kannut* ei sopinut aamulähetyksiin.

Uusi lähetyspaikka löytyi siis X-Ryhmästä. Musiikin erikoisohjelman asettamia vaatimuksia kyseiselle sarjalle esittelen X-Ryhmän tuottaja Jani Kortin haastattelun pohjalta. Tilauksen muuttuminen aiheutti myös tekijälle – eli minulle – uusia vaatimuksia. Pohdin myös tästä aiheutuneita toimenpiteitä.

Samassa luvussa kartoitan vielä kyseisen sarjan merkitystä YleX Iltapäivä -ohjelmalle sekä koko kanavalle. Miksi se päätettiin tehdä ja mitä se tarjosi kuuntelijoille? *Miun kannut* -sarjan tuottaja sekä kanavan ohjelmapäällikkö antavat myös oman arvionsa sarjasta.

Luku 5 esittelee päätelmiäni onnistuneen juttusarjan reseptistä. Pohdin haastatteluista saamiani tuloksia ja *Miun kannut* -sarjan tekemisen kautta tullutta tietoa. Selvitän, mitä tekijältä vaaditaan onnistuneen juttusarjan aikaansaamiseen. Nämä ajatukset kudon yhteen YleX-kanavaa ajatellen, vaikka samat tosiasiat pätevät myös muilla kanavilla. Tässä vaiheessa on paikallaan miettiä myös sitä, miten hyvin *Miun kannut* -sarja täytti onnistuneen juttusarjan kriteerit ja mitä sen kautta voi ottaa opiksi.

2 YLEX TUTKIMUSKOHTENA

Esittelen seuraavassa radiokanavan, jolle tein *Miun kannut* -rumpalisarjan. Esittelen myös kanavan pääohjelmat, jotka ajavat ulos juttusarjoja tai liittyvät muutoin *Miun kannut* -sarjan syntyyn.

YleX aloitti toimintansa 13.1.2003. Ennen YLEn radiokanavaudistusta se tunnettiin Radiomafia-nimellä. Kanava suunnattiin 15–24-vuotiaille kuulijoille (YLE tiedote 2.8.2002), kun taas Radio Aionon tilalle perustettu Yle Radio Q otti hoitaakseen ”vakiintuneet nuoret aikuiset” (YLE tiedote 29.11.2002). YleQ kuului analogisesti vain pääkaupunkiseudulla ja se lopetti toimintansa syyskuussa 2006 (YLE FAQ).

Kanavapäällikkö Satu Keto-Kanteleen mukaan YleX on ennen kaikkea nuorille ja nuorille aikuisille suunnattu monimediainen populaarikulttuurikanava. ”Se esittelee ja tekee tunnetuksi uutta populaarimusiikkia sekä nostaa esiin uudet populaarikulttuurin ilmiöt. Pääkohdeyleisö on alle 35-vuotiaat. Iän lisäksi kohdeyleisön määrittelyyn liittyy elämänvaihe.” (Keto-Kantele 2008.) Monet kuuntelijoista ovat elämänvaiheessa, jossa tapahtuu paljon muutoksia, kuten opiskelujen alkaminen, omaan kotiin muuttaminen tai työpaikan saaminen.

Kanavan päivittäisohjelmiston lisäksi (Kuva 1) YleX tarjoaa musiikin erikoisohjelmia, huumoriohjelmia sekä kanavalle profiloituja lähetyksiä studion ulkopuolelta, kuten festivaaleilta. Prime timeksi lasketaan arkisin 6.30–21.00 välisenä aikana lähetettävät ohjelmat. YleX on läsnä radiossa, internetissä, televisiossa, mobissa ja tapahtumissa ympäri Suomen. (YleX Info.)

Monimediaisuus toteutuu siinä, ettei YleX ole enää vain radiokanava. Se on kanava, jossa huomioidaan kuuntelija, katsoja, lukija sekä kokija. Esimerkkeinä edellisistä voidaan mainita radiolähetykset sekä *Studio B* -live-esiintymiset, jotka välitetään suorana radion ja YleX TV:n kautta kuuntelijoille. YleX TV:n kautta voi lisäksi katsoa audiovisuaalisena versiona haastatteluja sekä muuta toimitettua materiaalia.

Ohjelmakaavio							
	maanantai	tiistai	keskiviikko	torstai	perjantai	lauantai	sunnuntai
6.30							
7.00							
8.00	YleX Aamu					YleX Remix	YleX Remix
9.00							
10.00						Radio Millennium	Hyvä Veli
11.00	YleX Tänään						
12.00						Himotuimmat	Lista
13.00							
14.00							
15.00	YleX Iltapäivä					YleX Viikonloppu	YleX Viikonloppu
16.00							
17.00							
18.00						YleX Toiveet	Supersetti
19.00	X-Ryhmä						
20.00						Koe-eläinpuisto	Keskuskomitea (u)
21.00	Mestarisoundi		Keskuskomitea		Parasta ennen!		
22.00		Tiistain tanssi-ilta	Magneetti	Metalliliitto			Lista (u)
23.00	Tuhannen tanssin maa		Vastalause	Todistaja X	Radio Millennium Remix	Himotuimmat(u)	Yöhitaat
24.00-6.30	Yöradio						

Kuva 1. YleX-kanavan ohjelmakaavio vuonna 2009 (YleX:n ohjelmakaavio).

YleX:n internet-sivuilta voi lukea esimerkiksi elokuva-arvosteluja sekä käydä kuuntele-massa uudelleen toimittajien tekemiä juttuja. Kanava on mukana myös erilaisissa ta-pahtumissa, kuten festivaaleilla välittäen eri jakelukanavien kautta juhlatunnelmaa muullekin kuin juhlayleisölle. Suhteellisen uutena palveluna on avattu Ylex.mobi, jonka kautta on mahdollista katsoa, kuunnella ja saada informaatiota YleX:n tuotannosta kännykällä.

Tähän monimediaisuuteen sisältyy termien käyttöön liittyvä ongelma. Ihmisistä ei voi puhua kaikissa tapauksissa kuuntelijoina, vaikka radio on merkittävä osa kanavan tar-jontaa ja juttusarjat suunnitellaan ensisijaisesti radion kautta välitettäväksi. Tässä työs-sä aion kuitenkin puhua kuuntelijoista. Juttusarjan käyttäjä ei kuulosta järkevältä. Luki-jan on kuuntelijoista puhuttaessa hyvä huomioida eri vaihtoehdot, joiden kautta kana-van tarjonta on käytettävissä.

2.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkin onnistuneen juttusarjan rakennusaineita haastattelemalla ohjelmapäällikkö Riku Saaranluomaa sekä seuraavassa alaluvussa esittelemieni ohjelmien tuottajia Susa Hölttää, Ville Alijokea, Sampo Mäkelää, Jani Korttia ja Satu Huhtaniskaa. Käyttämäni tutkimusmenetelmä on laadullinen eli kvalitatiivinen. ”Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä pyritään saamaan mahdollisimman kokonaisvaltaista tietoa tutkimuskohteesta” (Hirsjärvi ym. 1997, 161).

Toteutin haastatteluni puolistrukturoituna haastatteluna, joka on lähellä teemahaastattelua. Painopiste oli enemmän avoimen haastattelun puolella, sillä jouduin haastateltavasta riippuen kysymään peruskysymysten lisäksi myös muita asioita. Puolistrukturoitu haastattelu etenee siten, että haastateltaville esitetään lähes samat kysymykset. Osittain järjestelty ja osittain avoin haastattelu sijoittuu täysin strukturoidun lomakehaastattelun ja täysin avoimen teemahaastattelun välille. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 8, 204–205; KvaliMOTV.)

Valitsin tutkimusmenetelmäni siksi, että uskoin sen avulla saavani yksityiskohtaista tietoa tutkimuskysymyksestäni. Koska halusin käyttää useiden vastaajien mielipiteitä samoista asioista, pystyin käyttämään osaksi samoja kysymyksiä haastattelusta toiseen. Näin vakuutuin ajatuksesta, että kirjaamani piirteet olivat sellaisia, joita voidaan pitää yleisinä suosituksina juttusarjan toimittamisessa. Tein yhteensä kuusi haastattelua, joista neljässä tarvitsin yksityiskohtaisempaa tietoa.

Riku Saaranluomalle ja Sampo Mäkelälle esitetyt kysymykset poikkesivat muista haastatteluista. Saaranluomalta kaipasin näkemystä koko kanavan suhtautumisesta juttusarjoihin. Mäkelältä taas kysyin yksityiskohtaisemmin *Miun kannut* -sarjaan ja sen tilaukseen liittyviä asioita. Molemmilta kysyin myös arviota tekemäni sarjan onnistumisesta.

YleX Aamun tuottaja Susa Höltältä kysyin lisäksi syitä siihen, miksi *Miun kannut* ei sopinut aamun lähetysaikaan. X-Ryhmän tuottaja Jani Kortti sai puolestaan vastata millaisia uusia kriteereitä hän *Miun kannut* -sarjalle asetti sen lähetysajan vaihduttua hänen tuottamaansa ohjelmaan.

2.2 Kanavan pääohjelmat

Esittelen seuraavaksi YleX-kanavan pääohjelmat. YleX Iltapäivän esittelen tarkemmin seuraavassa alaluvussa. Pidän tärkeänä sitä, että lukija tuntee ohjelman riittävän hyvin. Näin hän ymmärtää myös ympäristön, johon *Miun kannut* -sarja tehtiin.

YleX Aamun lähetysaika on arki-aamuisin 6.30–10.00. ”Ohjelma kiinnittää kuuntelijat kyseiseen päivään ja ajankohtaan. Aiheena ovat kohderyhmää kiinnostavat asiat, ilmiöt ja ihmiset. Toimitetun sisällön lisäksi juontajille on jätetty tilaa ”irrotella”. (Saaranluoma, sähköpostiviesti 2008.) Uutisia YleX Aamussa kuullaan puolen tunnin välein.

Ohjelmassa on kaksi pääjuontajaa sekä online-toimittaja, joka piipahtelee myös studiassa. Hänen tehtävänä on lähetysten taustatoimittamisen lisäksi vaihtoehdoisen materiaalin kokoaminen internet-sivuille. Taustatoimittaja haastattelee vieraan toisesta näkökulmasta kuin pääjuontajat ovat tehneet suorassa lähetyksessä. Tämä materiaali on näkyvissä vain YleX:n internet-sivuilla.

YleX Aamussa pelataan muun muassa bingoa, etsitään internetistä mielenkiintoisia linkkivinkkejä, esitellään ensi kertaa radiossa soitettavia kappaleita sekä etsintäkuulutaan henkilöitä, joilla on kokemusta tai kertomista päivän keskusteluaiheeseen liittyen. Tarkoituksena on avata päivä mukavasti kuuntelijoiden kanssa.

YleX Tänään on kanavan ajankohtaisohjelma. Saaranluoman mukaan ohjelmassa reagoidaan päivän tärkeimpiin asioihin ja populaarikulttuuriin. ”Ohjelman tarkoituksena on nostaa esiin tähän aikaan linkittyviä mielenkiintoisia feature-aiheita.” (Saaranluoma, sähköpostiviesti 2008.) YleX Tänään perustuu parijuontoon. Lähetysaika on arkisin 10.00–14.00.

Toimittajapersonat tekevät YleX Tänään -ohjelmassa rohkeita havaintoja sekä kyseenalaistavat asioita ja mielipiteitä. Myös toimitetut jutut on tehty persoonavetoisesti.

(Saaranluoma, sähköpostiviesti 2008.)

Ohjelma sisältää runsaasti toimitettuja juttuja, joita kanavan toimittajat tekevät. Osa juttusarjoista ostetaan YLE:n osaamiskeskuksilta (lisätietoa YLE tiedote 25.1.2001). Tar-

jonta on niin monipuolinen, ettei tässä työssä ole mielekästä esitellä jokaista ohjelmaosiota ja juttusarjaa yksityiskohtaisesti. Haluan kuitenkin antaa lukijalle kuvan siitä, millaisesta ohjelmasta on kysymys. Juttuja ja muita sisältöjä voi seurata YleX:n WWW-sivuilla (Kuva 2).

Ruben Stiller ja viikon mediakohut

 tiiaylex, 14.01.2009 14:35

YleX Tänäänin viikon vieraana Ruben Stiller, joka isännöi mediakritiikkiä TV 2:n Pressiklubissa perjantaisin. YleX:n Jaakon ja Heikin kanssa Ruben pureskeli viikon mediatapahtumia: Lyly Rajalaa ja Presidentin kanslia -kohua.

 0 kommenttia Tykkää! Kerro kaverille YleX Tänään [media](#)
[Ruben Stiller](#) [Pressiklubi](#) [Lyly Rajala](#)

Kuva 2. YleX.fi-osoitteessa voi kuunnella ohjelmiin liittyvää sisältöä (YleX Tänään).

Viikon albumin esittely on yksi YleX Tänään -ohjelman toimitetuista osioista. Valitulta levyltä kuullaan joka päivä yksi uusi kappale bändin itsensä esittelemänä. Maanantaisin kuullaan pitkän haastattelun muodossa artistien ajatuksia uudesta levystään. YleX Tänään -ohjelmalle onkin tyypillistä, että eri päivinä ohjelmassa kuullaan erilaisia ohjelmaosioita. Näitä ovat esimerkiksi *Viikon DVD-valinta*, jossa arvostellaan tuore DVD:nä ilmestynyt elokuva sekä *Maapallolla Tänään*, joka kertoo ulkomailla pinnalla olevista asioista siellä olevan kirjeenvaihtajan suulla. Kirjeenvaihtajat ovat esimerkiksi vaihtopiskelijoita tai muita ulkomailla oleskelevia suomea puhuvia nuoria.

"X-Ryhmä on uuden musiikin ajankohtaisohjelma, joka puhuttelee musiikin harrastajia sekä kuuntelijoita, jotka ovat kiinnostuneita populaarikulttuurista. Ohjelma esittelee musiikkia sekä valottaa tekijöitä ja ilmiöitä musiikin takana. Myös elämysten tarjoami-

nen kuuntelijalle kuuluu X-Ryhmän toimenkuvaan.” (Saaranluoma, sähköpostiviesti 2008.) Tästä hyvänä esimerkkinä on *Studio B* -live eli jonkin kovatasoisen bändin live-esiintyminen YleX:n Studio B:ssä. Keikat välitetään suorana X-Ryhmässä ja kuvan kera YleX TV:ssä.

X-Ryhmän toimittajat valitsevat itse ohjelmassa soivan musiikin. Ohjelmassa ei siis kuulla pelkästään soittolistalla olevia kappaleita, kuten muissa prime time -ohjelmissa. Maanantaista torstaihin X-Ryhmä juonnetaan yksin. Perjantai on toivemusiikkiin pohjautuva lähetys, joka toteutetaan parijuontona. Ohjelman lähetysaika on arki-iltaisain 18.00–21.00.

X-Ryhmä tarjoaa lisäksi muun muassa musiikkiin liittyviä DVD-arvosteluja sekä *Poppu-pilli*-katsauksen muihin musiikkimedioihin. Ohjelmassa esitellään myös viikoittain tuore *Teho*-biisi, jota kuullaan maanantaista torstaihin useamman kerran illan aikana. Kuuntelijat kommentoivat kappaletta ja paras kommentti palkitaan perjantai-iltana. Kaikkiin X-Ryhmä pyörii siis hyvin tiiviisti populaarimusiikin ympärillä.

”YleX Viikonloppu perustuu kahden juontajapersoonan tuottamaan sisältöön. Päiväkohtaisuus on läsnä myös tässä ohjelmassa. Huumorintajuinen ja innostava ohjelma toimii linkkinä edellisen ja tulevan viikon välillä. Aihealueena ovat erityisesti populaarikulttuuri ja yleiset virikkeitä antavat aiheet.” (Saaranluoma, sähköpostiviesti 2008.)

Pop-juorut on ohjelmaosio, joka kuullaan YleX Viikonlopun ohella YleX Aamussa ja YleX Iltapäivässä. Tämän lisäksi viikonloppu-show'ssa lanseerataan molempina päivinä uusi *Haaste*, johon kuuntelijat voivat ottaa kantaa. *Haasteissa* kartoitetaan usein kuuntelijoiden kokemuksia erikoisista aiheista. Esimerkiksi 8.11.2008 on kysytty ”milloin olet viimeksi vakoillut”. Aihe on kevyt ja herättelevä. *Vieraissa*-nimisessä osiossa toinen toimittajista lähtee tutustumaan johonkin asiaan tai paikkaan. Hän tekee visiitistä toimitetun jutun ohjelmaa varten. Tähän mennessä on käyty esimerkiksi rakkausvalmentajalla, Martta-kerhossa ja Big Brother -talon pääsykokeissa.

Tuottaja Satu Huhtaniskan mukaan *Pophikke-visa* täyttää YleX Viikonlopussa kuuntelijoiden kilpailuvietin. Siinä kaksi kuuntelijaa kilpailevat populaarikulttuuriin liittyvissä kysymyksissä toisiaan vastaan. ”Pisteitä jaetaan mielivaltaisesti. Tämä kuvastaa hyvin

ohjelman viihdyttävyyttä. Viikonloppuisin suuri osa ihmisistä on vapaalla. Kuuntelijoille tarjottava ohjelma täytyy siis rakentaa sen mukaan.” (Huhtaniska, haastattelu 18.11.2008.)

2.3 YleX Iltapäivä

YleX Iltapäivän lähetysaika on arkipäivisin 14.00–18.00. ”Se on ohjelma, joka vastaa sekä viihtymisen että tiedon tarpeeseen. Ohjelma perustuu pääosin juontajapersoonien tuottamaan sisältöön. Lähetysten juontajat ja kuuntelijat muodostavat yhteisen kaveripiirin.” (Saaranluoma, sähköpostiviesti 2008.)

YleX Iltapäivä on huumorintajuinen, mutta tekijöillä ei ole hauskuuttamisen pakkoa.

(Saaranluoma, sähköpostiviesti 2008.)

Kuvailen seuraavaksi pääosin YleX Iltapäivää, jossa työskentelin taustatoimittajana 14.5.2007–4.1.2008. Sain kyseisen ohjelman työntekijänä tehtäväksi toimittaa *Miun kannut* -juttusarjan. Aion kuvailla työtehtäväni mahdollisimman tarkasti, jotta lukija saa mielikuvan siitä, millainen ohjelma YleX Iltapäivä on ja millaiseen ohjelmaan *Miun kannut* -sarja tilattiin. Muut ohjelmat esittelen yleisemmällä tasolla.

YleX Iltapäivän tekijätiimiin kuuluivat edellä mainitsemanani aikana tuottaja Sampo Mäkelä sekä toimittajat Olli Junes ja Tuomas Rajala. Ohjelmaa lähetettiin vuoden 2007 loppuun saakka web-kameroiden kautta myös televisiossa YLE Extra -kanavalla. Lähetystä ohjasi Teemu Saarinen, joka tuotti muutakin kuvallista sisältöä tv-lähetykseen.

Mäkelän mukaan ohjelman tarkoituksena oli viihdyttää ennen kaikkea kuuntelijoita, jotka palaavat töistä ja koulusta tai viettävät muuten vain aikaa radion seurassa. ”Viihtymisen ohella ohjelmaa kuuntelemalla sai selville päivän tärkeimmät tapahtumat” (Mäkelä, haastattelu 20.10.2008). Tätä ajatusta tukivat tunnin välein toimitetut uutiset, *Pop-uutiset* sekä spiikit, jotka käsittelivät ajankohtaisia tai muuten mielenkiintoisia aiheita.

”Iltapäivään hankittiin vieraita mielenkiintoisten, hauskojen ja omituisten aiheiden perusteella. Esimerkiksi kummitustutkija pistäytyi lähetyksessä kertomassa työstään.

Myös myyttiset hahmot, kuten Timo T.A. Mikkonen saivat ohjelmassa puheenvuoron.” (Mäkelä, haastattelu 20.10.2008.)

Kiinteitä osia ohjelmassa olivat *Pop-juorut*, *ÄlyX*-tietokilpailu, *Netti Etsivä*, *Kangasmusiikkia*, *Rytmibarometri* ja *Palauteresiina*. Tämän lisäksi toimittaja-juontajat tekivät spiikejä sekä haastatteluja, mikäli ohjelmaan saapui vieraita. Käytännössä vieraita kävi noin kerran viikossa.

Toimenkuvaani kuului *Pop-juorujen* kirjoittaminen sekä *Netti Etsivä*-, *Kangasmusiikkia*- ja *Rytmibarometriosion* toimittaminen. *Pop-juorut* valitsin ulkomaisen uutispalvelun tarjonnasta. Suomensin niistä neljä uutista lähetystä varten. Keksinkin päivittäin uuden aiheen, jonka kautta puffasin *Pop-juorut* -osiota suorassa lähetyksessä. *Netti Etsivä* -osioon kuului kuuntelijoita kiinnostavan internet-linkin löytäminen. Tehtäväni oli puffata lähetyksessä tulevaa osiota sekä esitellä löytämäni linkki lähetyksessä. Nämä päivitin yhdessä *Pop-juorujen* kanssa YleX:n internet-sivuille nähtäväksi.

Kangasmusiikkia-ohjelmaosio esitteli elokuvien soundtrackveja. Tuottajamme valitsi etukäteen albumin, jolta valitsin yhden lähetyksessä soitettavan kappaleen päivässä. Ohjelmaosiossa puhuttiin kyseisestä elokuvasta sekä valitusta kappaleesta tai sen tekijöistä. Taustatoimitin osion etukäteen ja esittelin keräämäni tiedot lähetyksessä.

Rytmibarometrissa esiteltiin tuoretta musiikkia. Valitsimme jokaiselle viikolle neljä soitettavaa kappaletta yhdessä tuottajan ja kanavan musiikkiassistentin kanssa. Etsin kyseisistä bändeistä sekä kappaleista taustatietoa ja esittelin kiinnostavimmat asiat lähetyksessä. Kuuntelijat saivat kommentoida jokaista kappaletta sähköpostitse tai tekstiviestillä. Internetissä pystyi äänestämään omaa suosikkikappalettaan. Perjantaiksi tein *Rytmibarometrikoosteen*, jossa selvisi viikon äänestystulos. Yhdelle kommentin lähettäneistä ihmisistä annettiin palkinnoksi levylahjakortti.

Työnkuvaani kuului myös sähköpostilla ja tekstiviestillä tulleiden palautteiden kokoaminen ja lukeminen lähetyksessä *Palauteresiina*-osiossa. Tämän jälkeen leikkasin jostain onnistuneesta spiikestä noin 20 sekunnin pätkän, jolla ohjelmaa puffattiin kanavalla seuraavaan lähetykseen saakka.

ÄlyX-tietokilpailun kysymykset teki yleensä toinen pääjuontajista. Tuuratessani juontajia tein niitä myös itse. Ideana oli, että kaksi kuuntelijaa kilpaili toisiaan vastaan puhe-
limen välityksellä. Aihealueet vaihtelivat päiväkohtaisesti, mutta kategorioita oli aina neljä ja jokaisessa kategoriassa oli kaksi kysymystä. Voittaja sai YleX-tuotepalkinnon.

Nykyinen YleX Iltapäivä perustuu yhtä lailla kahden juontajan ja yhden taustatoimittajan yhteistyöhön. Ohjelmaosioista *Rytmibarometri*, *Netti Etsivä* ja *Pop-juorut* ovat säilyneet ennallaan. Tietokilpailuksi on vaihtunut *Rex Veritas*, jossa juontaja ja kuuntelija muodostavat tiimin. Nämä tiimit taistelevat toisiaan vastaan päivittäin vaihtuvassa aihealueessa. Myös aiemmasta YleX Aamusta tuttu *TOP4-lista* on siirtynyt Iltapäivään. Kuuntelijan lähettämä lista liittyy aina yhteen aiheeseen, kuten "Liikennevaloista lähtijät TOP4".

3 JUTTUSARJA LÄHETYSVIRTARADIOSSA

YleX toimii lähetysvirtaperiaatteella, jota voidaan kuvata suurimmalta osin suoraksi juontajavetoiseksi toiminnaksi. "Lähetyks on itseään koko ajan uudistava toiminto, joka eteenpäin vyöryessään asemoituu uudelleen reaaliaikaisesti suhteessa itseensä ja yleisönsä" (Nukari & Ruohomaa 1995, 54, 61). Tämä tarkoittaa sitä, että kuuntelija voi hypätä mukaan periaatteessa missä vaiheessa tahansa putoamatta kyydistä. Kujalan, Lahden ja Tammisen mukaan lähetyks uusiutuu jatkuvasti, koska elementit ovat lyhyitä. "Ne muodostavat nopearytmisen jatkumon ohjelmasta toiseen" (Kujala & Lahti & Tamminen 1998, 21).

Lähetysvirtaradiossa ohjelma koostuu musiikista, juonnoista sekä valmiiksi toimitetuista jutuista. Myös uutiset rytmittävät lähetyksä. Arjen suorien prime time -ohjelmien lisäksi YleX:ssä on erikoisohjelmia, jotka ovat sekä suoria että tallennettuja. Tässä työssä tutkin kuitenkin juttusarjan olemusta vain arjen prime timen ja suorana tehtävän viikonloppulähetyksen sisällä.

Tutkimustuloksia voidaan laajentaa koskemaan koko kanavan ohjelmistoa huolimatta siitä, että suorien makasiinityyppisten lähetyksen juttusarjoihin kohdistuvat vaatimukset eroavat jonkin verran erikoisohjelmista. Huumoriohjelmilla on omat tyypilliset piirteensä ja muut erikoisohjelmat ovat kiinteämmin aiheensa ympärillä pyöriäviä ohjelmakokonai-

suuksia kuin parijuontoon pohjautuvat päivittäiset lähetykset. Yleiset piirteet juttusarjojen teossa ovat silti yhteisiä.

Juttusarjalla tarkoitan työssäni etukäteen toimitettuja juttuja, joilla on yhteinen nimi ja aihe. Niillä voi olla myös muita yhteisiä piirteitä, kuten sarjalle erikseen luotu yhteinen äänimaailma ohjelmatunnuksineen ja taustoineen. Kysymysrunko voi olla identtinen jokaisessa jaksossa, mutta kysymykset voivat vakiokysymysten lisäksi vaihdella tilanteen mukaan. Juttusarja on siis sellainen kokonaisuus, jossa toistuvat samat elementit useammassa kuin yhdessä osassa.

Lähetysvirtaperiaate vaikuttaa juttusarjojen kohdalla yksittäisten osien keston. ”Kestot ovat lähetysvirran sujuvuuden ja rytmin kannalta tärkeä tekijä” (Kujala ym. 1998, 21). Juttusarjan osa ei voi olla kestoiltaan kovin pitkä, ettei se erotu liikaa nopearytmisessä ympäristössä. Tarkoituksena ei ole kyllästyttää kuulijoita tai hätistää heitä toiselle kanavalle.

3.1 Juttusarjan rooli kanavalla

Erilaiset juttusarjat kuuluvat YleX:n tarjontaan. Yleisradiolla on julkisen palvelun tehtävä, jonka vuoksi YleX:n on tarjottava laajasti ja perusteellisesti juttuja erilaisista aiheista. ”Julkinen palvelu velvoittaa Yleisradion tarjoamaan ohjelmistoa jokaiselle yhtäläisin ehdoin” (Nukari & Ruohomaa 1995, 7).

Ohjelmapäällikkö Riku Saaranluoman mukaan kuuntelijoille halutaan tarjota laadukasta sisältöä. ”Sarjat ja jutut yhdessä tekevät laadukkaan sekä huolellisesti toimitetun sisällön – kokonaisuuden, jota YleX haluaa edustaa.” (Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008). Esittelen seuraavaksi YleX:lle sopivan juttusarjan toimittamiseen liittyviä näkemyksiä Saaranluomalle tekemäni haastattelun pohjalta.

Juttusarjat ovat erittäin tärkeä osa suurta kokonaisuutta. Ne voivat jäädä tekijän näkökulmasta ison ohjelman jalkoihin, mutta kyse onkin siitä, miltä ohjelma kokonaisuudessaan kuulostaa.
(Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008.)

YleX:ssä juttusarjoja tekevät kanavan omat toimittajat. Niitä ostetaan myös Yleisradion osaamiskeskuksista. ”Kanavalla mietitään tarkkaan, mistä aiheesta ja millaisella näkö-

kulmalla juttusarja toteutetaan. Tekijän rooli on tärkeä, koska tilausta tehdessä mietitään myös sitä, kuka olisi sopiva toimittaja kyseiseen tehtävään.” (Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008.)

Saaranluoma kertoo, että näkökulman valinta juttusarjaan nousee yhdeksi tärkeimmistä kriteereistä. ”Aiheen ja lähestymistavan täytyy koskettaa kohderyhmää. Onnistunut näkökulma on sellainen, jota kuuntelija ei ole ehkä tullut ajatelleeksi.” (Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008.) Toteutusvaiheessa on muistettava draaman kaari: ”Aristoteleen runousopin mukaan jutulla on oltava alku, keskikohta ja loppu” (Hiltunen 1999, 51). Mitä mielenkiintoisempi aloitus, sitä helpommin se tempaa kuuntelijan mukaansa. Käännekohtat tuovat juttuun rytmiä. Näitä on syytä pohtia ja ujuttaa jutun sisään kuuntelijan mielenkiinnon ylläpitämiseksi. Loppu taas kruunaa tarinan; se summaa kerrotut asiat yhteen tai jättää päätelmien tekemisen kuuntelijalle.

Juttusarjan on oltava hyvin toimitettu ja siinä on oltava hyvä näkökulma. Pohjana on se, että aihepiiri kiinnostaa kuuntelijaa. Täytyy siis tietää kenelle se tehdään ja miksi.

(Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008.)

Juttusarjan on täytettävä myös tekniset vaatimukset. ”Nauhoituksen on oltava hyvälaatuinen ja lopputulos täytyy editoida sujuvaksi. Tausta-akustiikan huomioiminen antaa jutulle mahdollisuuden ”herätä eloon”.” (Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008.)

Osien keston vaikuttaa aiemmin mainitsemani lähetysvirtaperiaatteen lisäksi arjen kiireinen rytmi. ”Internet on luonut yleisön, joka katsoo ja kuuntelee mieluummin lyhyitä klippejä kuin pitkiä juttuja. Kärsivällisyys ei ole samaa luokkaa kuin ennen. Siksi ihmiseen on tehtävä vaikutus saman tien. YleX:ssä on määritelty vuodelle 2009 juttusarjojen kestoksi korkeintaan 10 minuuttia.” (Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008.)

Riippuen aihepiiristä ja ohjelman vaatimuksista voi kesto olla mitä tahansa 1–10 minuutin väliltä. Saaranluoma ajattelee, että YLE Areena ja YleX:n internet-sivut yhdessä luovat mahdollisuuden pitää ihmisiä verkossa läsnä. ”Kuka tahansa voi käydä kuuntelemassa juttuja ja huomata kuinka hyvää materiaalia siellä on tarjolla” (Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008). Tämä tuo lisää kiinnostuneita kanavan pariin.

Sekin miten verkossa luetaan tekstiä; vaikka aihe kiinnostais kilometrin mittaisesti, sulle riittää se metri siitä. Ja sä oot erittäin tyytyväinen. Tää kaikki pohjaa siihen.

(Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008.)

Sarjat kestävät YleX:ssä lähtökohtaisesti vuoden ajan. Lisäksi voi olla vain muutaman jakson kestäviä juttusarjoja tai lyhyempiä, kuten kesän ajan kestäviä kausisarjoja. Osa juttusarjoista jatkuu vuosikausia ja ne lopetetaan vasta, kun aiheista on ammennettu kaikki mahdollinen.

3.2 Juttusarjan rooli yksittäisen ohjelman sisällä

Haastattelin YleX:n päivittäisohjelmien sekä viikonloppuohjelman tuottajia juttusarjoista. Näiden pohjalta esittelen seuraavaksi tuottajien mielipiteitä juttusarjoista ja kriteereistä, joita niille asetetaan.

Jokaisessa YleX:n prime time -ohjelmassa on periaatteessa mahdollista ajaa ulos juttusarjoja. YleX Aamu on tästä jonkinlainen poikkeus, sillä siellä toimitettuja sarjoja kuullaan harvemmin. Tuottaja Susa Höltän mukaan aamulähetyksen on oltava vahvasti päivässä kiinni ja panostettava ajankohtaisuuteen. "Asioihin on pystyttävä reagoimaan nopeasti. YleX Aamussa esitettävän juttusarjan tulee olla lyhyt ja ajankohtaiseen aiheeseen liittyvä." (Hölttä, haastattelu 20.10.2008.)

YleX Aamu: Rivo Tohtori

Hipit hiljaa, ihmisellä on vaiva! Täältä tulee Rivo Tohtori

YleX Aamuun paukahtaa perjantaisin Rivo Tohtori, jolta löytyy diagnoosi pienen ihmisen niin pieniin kuin suuriinkin vaieluihin: mitä tehdä jos poikakaverin kuukautiset eivät ole vielä alkaneet tai painoindeksi lähentelee sataa? Rivo Tohtorimme tietää kaikesta kaiken ja häneltä löytyy vastaus asiaan kuin asiaan. Jos uskallat kysyä vaivaasi diagnoosia Rivoilta Tohtorilta, voit lähettää asiasi osoitteeseen ylex.aamuosiot@yle.fi, tekstarilla tai ylex.mobin kautta.

HUOM! YleX Aamu ei ota vastuuta Rivon Tohtorin antamista diagnooseista.

Aamun palaset:

[Aamun etusivulle](#) / [Aamun vieraita](#) / [Ensisoiot](#) / [Juuson teho](#) / [Netkot](#) / [Pop-juorut](#) / [Päivän klikkaus](#) / [Rivo Tohtori](#) / [Tulossa](#) / [Uusjouluttomat](#)

Kuva 3. YleX Aamun Rivo Tohtori -sarja on etukäteen toimitettu.

Tällä hetkellä YleX Aamussa kuullaan perjantaiamuisin *Rivo Tohtori* -nimistä sarjaa (Kuva 3), jossa tohtori vastaa kuuntelijoiden lähettämiin kysymyksiin. Hän auttaa niin pienissä kuin suurissakin vaivoissa, jos vain kuuntelija uskaltaa pyytää apua. Kestoltaan juttusarjan osat ovat 1–2 minuuttia. (Rivo Tohtori.) Käytännössä kysymykset eivät liity mihinkään ajankohtaiseen aiheeseen, mutta päiväkohtaisuus saataneen aikaan vuorovaikutuksesta kuuntelijoiden kanssa.

YleX Tänään -lähetyksessä on sen sijaan lukuisia erilaisia juttusarjoja. Lähetyksen aikana käsitellään useita aihealueita. Osa näistä on tehty jutuiksi sarjamuotoon. YleX Tänään -ohjelmaa tuottavan Ville Alijoen mielestä käsiteltävien aihealueiden tulee liittyä ajankohtaisiin asioihin. "Ohjelmassa esitettävien juttujen tulee olla sellaisia, joissa tiettyä asiaa puidaan syvemältä" (Alijoki, haastattelu 17.11.2008).

"Juttusarjan on sovittava lähetysvirtaan ja sen on nivellyttävä saumattomasti YleX Tänään -lähetykseen. Faktat on oltava oikein. Lisäarvoa juttusarjalle tuo sen yllätyksellisyys: jutun on pistettävä kuuntelija miettimään asioita, joita hän ei muuten miettisi. Käsiteltävän on siis poikettava muista tarjoajista." (Alijoki, haastattelu 17.11.2008.) Alijoki kertoo, että tuotoksessa on oltava asiaa, mutta paketointi on tehtävä niin, että sitä jaksaa kuunnella. "Näin kuuntelija oppii viihtymisen lomassa jotain uutta" (Alijoki, haastattelu 17.11.2008).

Sekin vois olla hyvä raja, mistä sä kerrot kaverille. Tai että jää ylipäänsä jokin fakta mieleen, jonka heität keskustelussa ja pääset sillä loistamaan. (Alijoki [onnistuneesta juttusarjasta], haastattelu 17.11.2008.)

Tekijälle asetettavista kriteereistä Alijoki mainitsee kyvyn asettaa kysymyksiä. "Liian usein toimittaja on keksinyt kysymyksiä, joita kuka tahansa voisi kysyä. Näiden peruskysymysten jälkeen on vielä mietittävä täysin uudelta kantilta muutama lisäkysymys. Nämä oivallukset tekevät usein jutusta yllätyksellisen ja kuunneltavan." (Alijoki, haastattelu 17.11.2008.) Hän muistuttaa, että yllätyksellisimpien vastausten sijoittaminen alkuun saa usein aikaan koukun, jolla kuuntelija voidaan napata mukaan.

Toimittajan on oltava itse innostunut juttunsa aiheesta, jotta lopputulos olisi onnistunut. "Yllättäviä näkökulmia löytyy, kun pyörittelee asiaa mielessään ja "viskoo koukkuja" kaikkialle. Eli etsii aiheesta taustamateriaalia ja kiinnostuu kaikesta, mitä on tarjolla.

Näin voi löytää käsittelytavan, joka pyöräyttää jutun niin mielenkiintoiseksi, ettei sitä voi jättää kuulematta.” (Alijoki, haastattelu 17.11.2008.) Alijoki on huomannut, että toimittajan omat ideat toimivat usein parhaiten. ”Tällöin innostus löytyy itsestään” (Alijoki, haastattelu 17.11.2008).

Juttusarjat helpottavat toimittajien työtä YleX Tänään -ohjelmassa. Toimittajat joutuvat päivittäin keksimään lukuisia ideoita ja näkökulmia. ”Resurssien ja ihmisten jaksamisen takia on pakko olla sarjatuotantoa, jossa aihe ja näkökulma on määritelty etukäteen” (Alijoki, haastattelu 17.11.2008).

Esimerkkeinä YleX Tänään -ohjelman juttusarjoista ovat maanantaisin kuultava *Pelimiies*-sarja sekä *Mielipidevanki*, joka kuullaan perjantaisin. Pelimiies-sarjassa tutustutaan pelien elämään ammattimaisista tietokonepelaajista pörssin päivätreidereiden peleihin. Kestoltaan sarja on noin kymmenen minuuttia per osa. *Mielipidevanki*-sarjassa nuuskitaan Suomen asenneilmaston ominaishajuja. Joka viikko esitellään uusi ihminen ja uudet ajatukset. Esimerkkinä pohdittavista asioista on prostituution asema tulevaisuudessa: onko kyseessä ihmiskauppa vai uusi ammattinimike? *Mielipidevanki* kestää kerrallaan kymmenisen minuuttia. (Mielipidevanki.)

”YleX Iltapäivässä juttusarjan tarkoituksena on tukea kokonaisajattelua siitä, että ohjelma on viihdyttävä paketti” (Mäkelä, haastattelu 20.10.2008). Tarkemmat kriteerit juttusarjalle ja sen tekijälle käyvät ilmi *Miun kannut* -sarjan esittelyn yhteydessä myöhemmin. Nämä kriteerit pätevät yleisesti YleX Iltapäivään tehtävän juttusarjan kohdalla.

Iltapäivässä on ollut myös muita toimitettuja sarjoja. Esimerkiksi *Sankarit sukahousuissa* oli sarja, jossa artistit ja julkkikset kertoivat omasta harrastuksestaan. Sitä tehtiin kahden vuoden ajan. Tämän jälkeen se päätettiin lopettaa haastatteluiden samankaltaisuuden takia. (Mäkelä, haastattelu 20.10.2008.)

Uuden musiikin erikoisohjelma X-Ryhmässä juttusarjan täytyy viedä kuuntelija syvemmälle musiikkiin ja esitellä sen ympärillä olevia ilmiöitä (Saaranluoma, sähköpostiviesti 2008). Ohjelman tuottajan Jani Kortin (haastattelu 20.11.2008) mielestä siihen sopivat parhaiten sarjat, joissa musiikkia lähestytään ajankohtaisesti. Toinen tehtävä juttusar-

jalla on viedä kuuntelija kulissien taakse, eli paikkoihin, joihin kuuntelijalla ei muuten olisi pääsyä (Saaranluoma, sähköpostiviesti 2008). "Toimittajalta vaaditaan asiantuntevaa otetta, muttei sen tarvitse erikseen kuulua. Nuorisokanavalla on tärkeää, että juttusarja on myös viihdyttävä. Asiantunteva musiikkijournalismi voi olla myös viihdyttävää." (Kortti, haastattelu 20.11.2008.)

Kortti painottaa, että juttusarjoilla on tärkeä osuus yleisön houkuttelemisessa kanavalle ohjelman pariin. "Jos kuuntelija saa tietää, että juuri kuultu sarja tulee jatkumaan, hän saattaa koukuttua siihen. Hyvä sarja saa hänet vaatimaan sitä lisää." (Kortti, haastattelu 20.11.2008.) Tuottaja Kortin mukaan tässä korostuu jokaisen osan tärkeys: kuuntelija, jonka korvaan viimeksi kuultu juttu on huono, ei pidä koko sarjasta. "Tällaiselle ihmiselle on hankala todistella, että muut osat ovat olleet hyviä. Ainoa mahdollisuus tässä tapauksessa on yrittää ohjata hänet internetiin vanhojen osien luo." (Kortti, haastattelu 20.11.2008.)

Viimeinen osa on aina yhtä hyvä kuin koko sarja.
(Kortti, haastattelu 20.11.2008.)

X-Ryhmässä on aiemmin esitetty *Arkisti*-sarjaa, jossa tutustutaan keikalle meneviin tai studiossa oleviin artisteihin. Yhteen bändiin voitiin keskittyä useammassa osassa. Tauon jälkeen aihe ja bändi vaihtuivat. Näin sarja pystyi uusiutumaan ja sitä voidaan tehdä tulevaisuudessakin eri bändien kanssa. (Kortti, haastattelu 20.11.2008.)

Loving The Alien -sarja kysyi suomalaisilta sanoittajilta, miten englanninkieliset tekstit syntyvät ja millaisia ongelmia kirjoittaessa tulee eteen. Siinä pohdittiin rockin virallisen kielen asemaa: onko kieli vain muotoseikka vai pakollinen elementti viennin edistämiseksi? Sarja oli viiden osan mittainen. Jokaisen osan kesto oli noin 5 minuuttia. (*Loving The Alien*; Kortti, haastattelu 20.11.2008.)

YleX Viikonlopun juttusarjoista haastattelin viikonlopun entistä tuottajaa Satu Huhtaniskaa. Hän oli siirtynyt hetkeä aikaisemmin YleX Iltapäivän tuottajaksi, mutta oli sillä hetkellä sopivin vastaaja. Uudella tuottajalla ei ollut vielä kokemusta juttusarjojen tuottamisesta.

”YleX Viikonloppuun sopii viihteellinen juttusarja. Kuuntelijalle täytyy olla virikkeitä, koska suuri osa ihmisistä on viikonloppuna vapaalla. Tämä vaikuttaa myös aihevalintaan ja näkökulmaan.” (Huhtaniska, haastattelu 18.11.2008.)

Huhtaniskan mukaan yhden osan maksimikesto on viisi minuuttia. ”Jokaisessa jaksossa on myös oltava yhteneväiset äänelliset tunnuksset, jotka rytmittävät juttua ja tuovat siihen eloa. Juttusarja saa lisäarvoa siitä, että se sisältää paljastuksia tai asioita, joita ei ole kuultu ennen.” (Huhtaniska, haastattelu 18.11.2008.)

Huhtaniska ajattelee, että tekijän on pystyttävä innostumaan jokaisesta osasta yhtä paljon. ”Haastattelutilanteessa täytyy olla läsnä ja kuunnella mitä haastateltavalla on sanottavaa. Näin haastattelurungon ulkopuolelta voi kysyä kysymyksiä, joihin saattaa saada mielenkiintoisimmat vastaukset. Jos tekijä ei ole itse kiinnostunut aiheesta, on haastateltavankin hyvin vaikea innostua ja kertoa niistä parhaimpia juttujaan.” (Huhtaniska, haastattelu 18.11.2008.)

YleX Viikonloppussa kuultavassa juttusarjassa pätevät siis kaikki samat journalistiset lainalaisuudet kuin muissakin ohjelmissa ja jutuissa. On äärimmäisen tärkeää, että faktat ovat kunnossa. Hyvä esimerkki viikonloppuun sopivasta juttusarjasta on *Rautalan-kaa ja jeesusteippiä* -sarja. Se oli kesällä 2008 esitetty sarja, jossa suomalaiset rock- ja popmuusikot kertoivat keikoilla tai treenikämpällä tapahtuneista vastoinkäymisistä. Noin kolmen kuukauden ajan YleX Viikonloppussa esiteltiin lauantaisin ja sunnuntaisin muusikoille tapahtuneita ”mehukkaita kommelluksia”. Kestoltaan sarjan osat olivat 3–5-minuuttisia. (Huhtaniska, haastattelu 18.11.2008.)

4 *MIUN KANNUT*

Miun kannut on 10-osainen radiojuttusarja (LIITE 2), jonka jokaisessa jaksossa esitellään yhden suomalaisen rumpalin suhde soittimeensa. Juttusarja toteutettiin haastatteleamalla rumpaleita syksyllä 2007. Tarkoituksena oli nostaa esille bändin työmyyriä, jotka ovat harvoin julkisuudessa. Usein laulaja on bändin keulakuva, joka hoitaa haastattelut.

Sarjassa esiteltiin seuraavat rumpalit: Mikko Sirén (Apocalyptica), Jari Sinkkonen (Koti-teollisuus), Janne Hyrkäs (Mokoma), Anssi Nykänen (ammattirumpali, soittanut useissa suomalaisissa kokoonpanoissa), Kai Hahto (mm. Wintersun, Vaasan kaupunginorkestერი), Riina Kivelä (Stalingrad Cowgirls), Jyri Uurtimo (Wiidakko), Sipe Santapukki (Apu-lanta), Mikko Pietinen (Happiness, Bleak) ja Mikko Kaakkuriniemi (mm. Von Hertzen Brothers).

Miun kannut -sarja on jatkoa *Miun keppi* -sarjalle, jossa esiteltiin samalla ajatuksella 10 suomalaista kitaristia. Juttusarjojen nimet viittaavat sekä toimittajan murretaustaan että soitinten lempinimiin. Niissä on kuultavissa oma monimielinen merkityksensä, mikä toi kokonaisuuteen lisää viihdyttävyyttä.

4.1 Juttusarjan taustaa

Työskentelin YleX Iltapäivässä taustatoimittajana ja juontajana 14.5.2007–4.1.2008. Tällä aikavälillä sain päivittäisen työni lisäksi tehtäväksi kaksi juttusarjaa. Esittelen seuraavassa *Miun kannut* -sarjan taustaa, koska aion myöhemmin tässä työssä käyttää siitä saamaani kokemusta apuna onnistuneen juttusarjan ominaisuuksien määrittämisessä.

Miun kannut -sarjan tilasi ja tuotti YleX Iltapäivän silloinen tuottaja Sampo Mäkelä, joka oli myös aiemman *Miun keppi* -sarjan tuottaja. Iltapäivälähetyksessä oli jo pitkään ollut toimitettuja juttusarjoja ja Mäkelä halusi jatkaa valitsemallaan tiellä. Sarjojen ideoija oli YleX Iltapäivässä toimittajana työskennellyt Tuomas Rajala.

Miun kannut -sarja sopi Iltapäivän genreen ylipäänsä. Siinä ei esitelty artisteja, vaan heitä, jotka ovat tekemässä artisteista sellaisia kuin he ovat. Mielestäni siinä oli hauska teema.
(Mäkelä, haastattelu 20.10.2008.)

Sarjalle asetettiin muutamia kriteereitä, joista sain suuntaa työhöni. Yksi kriteereistä oli viihteellisyys. Juttujen täytyi olla hauskoja. Toimitustyö toteutettiin journalististen sääntöjen mukaan, mutta toimittajan rooli oli totutusta poikkeava. Minun haluttiin kysyvän tyhmiä kysymyksiä, joita ei yleensä uskalleta kysyä höntiksi leimaamisen pelossa. Rumpaleista haluttiin myös kaivaa esiin se persoona, joka rumpujen takana istuu. (Mäkelä, haastattelu 20.10.2008.)

Haastateltavat valittiin aktiivisesti toimivien muusikoiden keskuudesta. Osa oli aloittelijoita, toinen puoli oli ollut suomalaisen musiikkimaailman kartalla jo yli vuosikymmenen ajan. Konkarit ovat siis toimineet esikuvina nuoremmille muusikoille ja mahtuvat siitä huolimatta samaan sarjaan, josta taas uudet aloittelijat valitsevat idolinsa.

Jokaisen osan kesto määriteltiin 3–5-minuuttiseksi. Puheen täytyi kuulua hyvin ja taustataman olla sopivan hiljaisella. Lopputuloksen tuli olla sisällöllisesti ja teknisesti laadukas. Nauhoitimme Mikko Pietisen soittamia rumpufillejä, joita jutuissa kuullaan taukoja luovina elementteinä. Niiden tarkoituksena oli rytmittää juttua rumpaleihin liittyvällä äänimaailmalla. Mikko Siréniä esittelevässä jaksossa oli hänen itsensä soittamat rummutukset. Tämä johtui siitä, että kunnolla nauhoitetut fillit saatiin vasta kyseisen jakson esittämisen jälkeen käyttöön.

Miun kannut -juttusarjan viisi ensimmäistä osaa ajettiin ulos YleX Iltapäivässä. Loput viisi osaa esitettiin X-Ryhmässä. Siinä päästettiin kuuntelija kulissien taakse muusikoiden maailmaan. Tämän vuoksi se oli sopiva sarja juuri musiikin erikoisohjelmaan.

X-Ryhmän tuottaja Jani Kortti asetti tekemiselleni uudet kriteerit. *Miun kannut* -sarjan tuli olla kuuntelijan mielenkiinnon herättävä tuotos. ”Musiikkijournalismin haaste on saada ihmiset kiinnostumaan aiheista yli mieltymysrajojen. Vaikka kuuntelija pitäisi erilaisesta musiikista kuin mitä haastateltavan bändi edustaa, on jutun tekijän saatava hänet siitä huolimatta viihtymään radion ääressä.” (Kortti, haastattelu 20.11.2008.)

Tässä olikin haastetta tulevaa ajatellen. Ajatustasolla muutos vaikutti ammattidentiteettiini. Olin toisaalta onnellinen siitä, etten ollut tehnyt turhaa työtä ja juttusarjani haluttiin pitää elossa loppuun asti. Toisaalta en voinut välttyä siltä tosiasialta, että musiikin erikoisohjelmassa toimittajat ovat ehdottomia musiikkijournalismin ammattilaisia. Kynnys olla hölmöjä kysymyksiä kysyvä toimittaja ja esittää tuotoksensa ammattimaisten juttujen rinnalla tuntui melko korkealta. Mitään ei kuitenkaan voinut enää tehdä toisin, koska kysymykset oli jo kysytty ja haastattelut tehty.

Käytännössä muutos vaikutti tekemiseeni kolmella tavalla. Olin tehnyt kaikki haastattelut valmiiksi ennen kuin kuulin lähetysajan ja sitä kautta kriteereiden muuttumisesta.

Viiden viimeisen osan editointi oli tekemättä. Editointivaiheessa yritin tiputtaa kevyimmät letkautukset pois ja keskittyä ammattimaisempiin kysymyksiin antaen näin ammattimaisemman kuvan itsestäni. Tämä kuului ehkä jonkinlaisena ryhdistäytymisenä juttusarjan osien välillä. Koska sarjan tilaus ei muuttunut, en voinut tehdä loppuosista täysin erityylyisiä. Yritin kuitenkin tehdä mahdollisuuksien mukaan parasta jälkeä.

YleX Iltapäivässä osien tuli olla 3–5-minuuttisia. X-Ryhmässä yhden osan pituus oli vapaammin määritelty: pituus saa olla mitä tahansa, jos juttu kantaa loppuun asti. Ymmärsin editointivaiheessa, että kymmenen minuuttiakin on jo liikaa.

Kolmas työhöni vaikuttava asia oli sarjan äänimaisema. Käytännössä se tarkoitti X-Ryhmän taustamattojen lisäämistä juttujen taustalle. Aikaisemmin käyttämäni rumpufililit sopivat yhtä hyvin molempiin lähetysaikoihin. Kuuntelijalle ero aikaisemmin esitettyjen ja uusien osien välillä kuului tarkemmin valittujen kysymysten lisäksi siis erilaisena äänimaisemana. Sarjan alku- ja lopputunnus pysyivät samoina. Siksi muutos ei ehkä kuulostanut ulos päin kovin suurelta.

4.2 Palaute *Miun kannut* -sarjasta

Miun kannut -sarja tehtiin tukemaan YleX Iltapäivän kokonaisuutta. Tuottaja Sampo Mäkelän mielestä lopputulos oli onnistunut, koska sarja oli kokonainen paketti. (Mäkelä, haastattelu 20.10.2008.)

Miun kannut on yksi parhaimmista sarjoista Iltapäivässä, koska se täytti tehtävänsä. Kaikki ohjelman tekijät seisoivat sen takana ja haastateltavat tiesivät oikeasti mistä puhuvat.

(Mäkelä, haastattelu 20.10.2008.)

Jokaisessa jutussa on kuitenkin aina parannettavaa. Niin myös *Miun kannut* -sarjassa. Aiemmin mainitsemani toimittajan rooli on jäänyt myös tuottajan mieleen. Jos sarja tulisi nyt tuotantoon, terästäisi Mäkelä toimittajan roolia enemmän. ”Tämä voisi tapahtua jutun rakennemuutoksella. Toimittaja toimisi kertojana ja värittäisi juttua kuvailemalla tilannetta ja ympäristöä. Toimittaja voisi esimerkiksi kertoa millaiset rummut haastateltavalla on, kuinka monta peltiä hän omistaa ja miten siistiä treenikämpällä on rumpujen läheisyydessä.” (Mäkelä, haastattelu 20.10.2008.) Lisää heittäytymistä valittuun rooliin olisi myös voinut toivoa lisää.

Sarjan haastatteluosuudet nauhoitettiin YleX:n toimituksessa. Taustatoimittajan ja juontajan työn ohella muutosten toteuttamiseen olisi tarvittu lisää työtunteja. Matkustaminen bändien soittoharjoituksiin olisi vienyt aikaa ja saattanut tehdä sarjasta Helsinki-keskeisen. Esimerkiksi Stalingrad Cowgirlsien kotipaikkakunnalle Sallaan kertyy kilometrejä Helsingistä yli 900 (Tiehallinnon välimatkalaskuri). Radiojutun visuaalisemmaksi tekeminen olisi kuitenkin ollut mahdollista toteuttaa paremmin myös toimituksen sisällä toimiessa. Tähän olisi tarvittu avuksi värikkäämpi mielikuvitus.

Monimediaista nyky maailmaa ajatellen *Miun kannut* -sarjasta olisi voinut tehdä myös kuvallisen version (Mäkelä, haastattelu 20.10.2008). Radion ohella internetiin suuntautuva käyttäjäkunta olisi näin saanut lisämateriaalia katsottavakseen. Videoversio olisi kuitenkin vaatinut mukaan kuvaajan ja editoijan. Nämä olisi tietysti voinut hoitaa haastattelu- ja radioeditoinnin ohella itsekkin, mutta aikaa olisi tarvittu joka tapauksessa kahden ihmisen työmäärän verran.

Aika ja sen puute ovat asioita, joihin törmää väistämättä suunnitellessaan juttusarjoja tai muita erikoisia tempauksia. Aina ei ole aikaa mennä sinne, missä juttujen kohteet ovat: treenikämpälle, keikalle tai keikkabussiin. Tämä tosiasia on otettava huomioon jo suunnitteluvaiheessa.

Ohjelmapäällikkö Riku Saaranluoma nostaa *Miun kannut* -sarjan vahvuuksista esiin uuden lähestymistavan. Vastaavaa sarjaa ei ole aiemmin tehty. ”Naispuolinen toimittaja menee rummunhakkaajien sekaan puhumaan heille rakkaasta asiasta. Rumpalit pääsevät harvoin ääneen ja kertovat nyt asioita, joita ei missään haastatteluissa normaalisti kysytä. Siinä on yllättävä lähtökohta, jonka lopputulos kuullaan prime time -ohjelmassa hausalla nimellä varustettuna.” (Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008.) Sarjasta tuli palautetta, mikä merkitsee ainakin jonkinlaista kiinnostusta sitä kohtaan.

5 ONNISTUNEEN JUTTUSARJAN KRITTEERIT

Kuten aiemmin on tullut ilmi, vaaditaan juttusarjalta monia asioita, jotta sillä on edellytykset päästä esitettäväksi radioaalloille. Kokoan seuraavaksi yhteen asiat, joita vaaditaan onnistuneen juttusarjan luomiseen. Näiden yleisten piirteiden joukosta on helppo

paimia muistiin perusasiat ja lisätä siihen ohjelmakohtaiset erityispiirteet tilauksesta riippuen. YleX on kanava, joka haluaa tarjota käyttäjilleen laadukasta sisältöä. Seuraavaksi esittelemiäni asioita ja niiden huomioon ottamista käytännön työssä voi pitää laadun takeena.

5.1 Toimittajan huoneentaulu

Juttusarjaa suunnitellessa on päätettävä ensin aihe, jota sarja koskee. Yhtä tärkeää on valita näkökulma, jonka kautta aihetta käsittelee. Kuten aiemmin todettiin, onnistunut näkökulma on sellainen, jota kuuntelija ei ole ehkä tullut ajatelleeksi (Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008). Tällaiseen lähestymistapaan sisältyy yllätyksellisyyttä, mikä varmasti herättää mielenkiintoa juttua kohtaan. Ei voi kuitenkaan sanoa, että ainoastaan uudet näkökulmat olisivat onnistuneita. Mutta useaan kertaan samalla tavalla käsitellyt aiheet tuskin herättävät suuria intohimoja. Mukaan on saatava jokin elementti, joka eroaa aiemmin kuullusta.

Tästä esimerkkinä voisi olla jutun toimittajaksi valitun henkilön rooli. *Miun kannut* -sarjassa se oli rohkeasti asioita ihmettelevä naistoimittaja, joka soluttautui enimmäkseen miesten temmellyskentälle. Usein nais-mies-asetelma luo ristiriidan. Ja ristiriidat kiinnostavat aina. Hyvä aihe, näkökulma ja toimittajan rooli yhdessä ovat siis palasia, joita ilman juttua on turhaa ryhtyä edes suunnittelemaan. Ne ovat jutun perusta.

Innostuneisuus omaan tekemiseensä ja aiheeseen on välttämätön edellytys onnistumiselle. Monesti oman idean toteuttaminen sujuu paremmin kuin valmiiksi annettu ajatus (Alijoki, haastattelu 17.11.2008). Harvoin kukaan tekijä ehdottaa juttua, jota ei halua tehdä. Periaatteessa toimittajan pitäisi olla kiinnostunut kaikista aiheista. Intohimo tekemiseensä johtaa kuitenkin parempaan tulokseen kuin velvollisuuden vuoksi kiinnostuminen.

Jokaiseen osaan on jaksettava panostaa yhtä paljon. Kuten X-Ryhmän tuottaja Jani Kortti asian ilmaisi, ihminen muodostaa mielipiteensä koko sarjasta viimeksi kuulemansa osan perusteella. Jos yksi jakso ontuu, saattaa se vakuuttaa monet kuuntelijat sarjan huonoudesta. Näitä ihmisiä on vaikea saada houkuteltua takaisin juttusarjan pariin.

Tämä jokaiseen osaan panostaminen täytyy alkaa jo haastattelutilanteesta ja jatkua täydellisen lopputuloksen metsästämiseen editointipöydällä.

Seuraava edellytys onnistuneen juttusarjan aikaansaamiseksi on hyvä haastattelu. Haastattelu on juttusarjan runko, ellei kyseessä ole pelkästään kokemukseen perustuva raportti. Tällaisessakin tapauksessa taustatietoa voi hankkia haastattelemalla.

Haastattelutekniikoista ja hyvän haastattelun tekemisestä on kirjoitettu runsaasti, joten en näe aiheelliseksi esitellä työssäni aihetta yksityiskohtaisemmin. Totean vain, että huolellisesti valmistautunut, oivaltava ja haastateltavaa aidosti kuunteleva toimittaja voi päästä hyvään lopputulokseen. Haastateltavasta kiinnostunut toimittaja saa suurella todennäköisyydellä enemmän irti kohteestaan kuin paperin mukaan liukuhihnamaisesti toimiva kollega. Lisäarvoa haastattelulle ja sen myötä itse jutulle tuovat yllättävät kysymykset sekä mahdolliset paljastukset, joita haastateltava ei ole ennen tuonut ilmi.

Näistä esimerkeistä voi päätellä, että yllätyksellisyys on yksi onnistuneen juttusarjan elementeistä. Yllätyksellisyys lain ja hyvän maun rajoissa ei voi koskaan olla huono asia. Aiemmin mainitut ristiriidat ja yllättävät käänteet jutussa pitävät mielenkiinnon yllä.

Jutun rakenteen täytyy sisältää käännekohtia. Aristoteleen kehittämän runousopin tuntemalla ei voi mennä täysin metsään. Koukuttava alku, keskikohdan käänteet ja mielenkiintoinen loppu muodostavat draaman kaaren, joka vie juttua sujuvasti eteenpäin. Vaihtoehtoja näiden aikaansaamiseksi on lukuisia jutusta riippuen. Yksi tapa tehdä kiinnostava alku on poimia haastateltavalta saatu huippuvastaus ensimmäiseksi (Alijoki, haastattelu 17.11.2008). Se asettuu koukuksi, joka saa kuuntelijan vaatimaan selitystä tai viihdyttää häntä muulla tavoin.

Jutun laatuvaatimuksiin sisältyvät sen tekniset ominaisuudet. Nauhoituksen on oltava hyvälaatuinen ja lopputuloksen sujuvasti editoitu (Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008). Äänimaailmaan saa väriä efekteillä, tausta-akustiikan huomioimisella ja taustamusiikin tai -maton lisäämisellä. Juttu kuulostaa eläväisemmältä, kun sen äänellisiä ominaisuuksia on mietitty ja äänimaailmaa lisätty pelkän puheen päälle.

Juttusarjan osien kesto ja koko sarjan elinikä määritellään yleensä sarjaa tilatessa. Osien keston vaikuttavat ohjelman luonne sekä arjen kiire. Lähetysvirtaradiossa ohjelmapalaset ovat lyhyitä jatkuvan uusiutumistarpeen takia. Uudet kuuntelijat on ajatuksen tasolla toivotettava tervetulleeksi kanavalle kesken ohjelman missä vaiheessa tahansa. Tähän tottuneet ihmiset eivät osaa odottaa nuorisokanavalta pitkiä juttuja, jotka helposti herpaannuttavat keskittymisen ja muuttuvat puuduttaviksi.

Kärsivällisyyden muuttuminen lyhytaikaisemmaksi johtuu osittain myös internetistä. "Verkossa on tarjolla valtava määrä pieniä audiovisuaalisia klippejä, jotka ovat nopeasti vilkaistavissa. Tähän tottuneet ihmiset eivät usein jaksakaan keskittyä "mammuttimaisiin tarinoin" kuin etukäteen suunniteltuna. Sama käyttäytyminen on tullut myös osaksi radion kuuntelua." (Saaranluoma, haastattelu 13.11.2008.)

Internet tarjoaa juttusarjoille myös toisentyyppisen julkaisukanavan. Ihmiset, jotka eivät ole radion äärellä, voivat kuunnella sarjan osia milloin tahansa YleX:n internet-sivuilla. Se saattaa tuoda radiossa esitettävälle sarjalle lisää kuuntelijoita tai voi toisaalta siirtää ihmisiä yhä enemmän radion äärestä internetiin.

Internetin käyttäjille annetaan lisäksi ylimääräistä kuvamateriaalia. Esimerkiksi YleX:n *Viikon albumi* -haastattelut on jo jonkin aikaa kuvattu internetiin. Radiossa ajetaan ulos leikattu versio haastattelusta. Tästä voi päätellä, että juttusarjat saatetaan tulevaisuudessa kuvittaa internet-julkaisua varten. Juttukeikalle otetaan mukaan kuvaaja, joka videoi aiheeseen liittyviä kuvituskuvia ja rakentaa niistä oman tarinansa aiheesta. Tämä voi tapahtua myös saman toimittajan tekemänä. Sen vuoksi monen median hallitseminen on tulevaisuudessa entistä kysytympi taito.

Viimeisenä yhteisenä ominaisuutena onnistuneelle juttusarjalle on journalististen lainalaisuuksien tunteminen. Toimittajan ammattitaitoon kuuluu journalististen perusarvojen mukaan toimiminen. Journalistin ohjeet on oltava mielessä myös juttusarjoja tehdessä. Faktat on tarkastettava ja toimittava muutenkin ammattitaitoisesti.

Nämä perusasiat on otettava huomioon juttusarjaa tehdessä (Kuva 4). Sen lisäksi on olemassa ohjelmakohtaisia piirteitä, jotka riippuvat ohjelman tyyllilajista. Tehtäessä juttusarjaa tiettyyn ohjelmaan on otettava selville kyseisen ohjelman tilaus: millainen

ohjelma on kyseessä ja kenelle se tehdään. Aiemmin tässä työssä on tullut ilmi, että esimerkiksi YleX Tänään -ohjelmaan tehtävän juttusarjan vaatimuksiin kuuluu ajankoh-
taisuus. Aiheen on oltava tällä hetkellä puhuttava ja tiettyyn asiaan syventyvä. Ei ole
poissuljettua, että aihe on vielä tuntematon, mutta julkaisun jälkeen siitä tulee pu-
heenaihe.

Kuva 4. Juttusarjan toimittajan huoneentaulu

Joskus on mahdollista, että olosuhteet muuttuvat kesken juttusarjan tekemisen. *Miun kannut* -sarjan kohdalla muutos oli lähetysajan ja kriteerien muuttuminen kesken pro-
jektia. Tällaisessa tilanteessa täytyy luopua osasta tavoitteita, joita on itselleen asetta-
nut. Minun tapauksessani se oli oman roolin muuttuminen. En kokenut tekemiäni haas-
tatteluja musiikin erikoisohjelmaan tarpeeksi ammattitaitoisiksi. Tätä en tietenkään
osannut ajatella siinä vaiheessa, kun tein sarjaa nimenomaan viihdeohjelmaan.

Koska haastatteluja ei voinut enää muuttaa, oli rakennettava jutut jo saadun materiaa-
lin pohjalta. Jos olisin ennen muutosta tiennyt asiasta, olisin ehkä toteuttanut haastat-
telut lähtökohtaisesti tarkemmin. Tällöin olisi kuitenkin kadonnut alkuperäinen ajatus
roolistani sarjan tilaushetkellä.

Pelkästään esittelemieni ohjeiden perusteella ei voi vakuuttaa kenenkään saavan aikaan automaattisesti hyvää juttusarjaa. Jokaisesta sarjasta on tehtävä omannäköisensä. Sarjoihin liittyy myös ominaisuuksia, joita ei voi eritellä. On monen asian summa, onko sarja hyvä vai huono. Viime kädessä tämän ratkaisee kuuntelija, joka tekee päätelmän omalta kohdaltaan.

Noudattamalla tässä työssä lueteltuja vinkkejä, on tekijällä kuitenkin mahdollisuus päästä hyvään lopputulokseen. Jos sarja on teknisesti huonosti toteutettu tai näkökulma on puuduttava, on lopputulos tuskin onnistunut.

Edes muutoksen edessä ei kannata joutua epätoivon valtaan. Loppujen lopuksi kukaan ei ole niin kriittinen tekemisiään kohtaan kuin tekijä itse. Jokainen haluaa hoitaa työnsä kunnialla ja saada kiitosta siitä. Jossain tapauksissa huonokin palaute on kiitosta tekijälle: juttu on ainakin osunut johonkin ja herättänyt tunteita!

5.2 Miten *Miun kannut* täyttää onnistuneen juttusarjan kriteerit?

Tarkastelen lopuksi edellä mainitsemieni kriteereiden perusteella *Miun kannut* -sarjan onnistumista. Se perustui suurimmalta osin haastatteluihin. Pyrin kysymysten asettelussa yllättävyyteen. Kysyin esimerkiksi Kotiteollisuuden Jari Sinkkoselta mikä on tikapuuhermoston tehtävä rumpujensoitossa. Idean kysymykseen sain Kotiteollisuuden internet-sivuilla (Kotiteollisuus.) olleesta kuvauksesta, jossa kerrotaan, että Sinkkosen kruunaa lihaksikas ylävartalo, tatuoitu yläkroppa ja tikapuuhermosto.

Onnistuin mielestäni löytämään kysymyksiä, joita rumpaleilta on tuskin kysytty. Silti niistä ei tullut kuunnellessa väkisin väännetty mielikuva. Minulla oli valmis kysymysrunko, jonka oheen keksin lisäkysymyksiä. Mielenkiinnon lisäämiseksi näitä olisi voinut käyttää enemmänkin peruskysymysten sijaan. Myös haastatteluun liitetyt onnistumisen kriteerit, kuten tarkkaavainen kuunteleminen ja haastateltavan antamiin koukkuihin tarttuminen täyttivät ainakin riittävästi.

Aihe ja näkökulma oli määritelty jo etukäteen, joten tehtäväni oli toteuttaa sarja annettujen ohjeistusten mukaan ja tuoda oma persoonallisuus esiin. Roolini yllättäviä asioita kysyvänä toimittajana olisi toiminut paremmin, jos olisin uskaltanut heittäytyä roh-

keemmin siihen. Sarjan siirryttyä X-Ryhmään mietin kauhuissani, miten idioottimaiselta kysymykseni ja olemukseni kuulostivat. Näin jälkikäteen kuunneltuna osat olivat kuitenkin melko asiallisia. En tarkoita tällä sitä, että minun olisi pitänyt esittää enemmän tyhmää, vaan sitä, että vielä rohkeammilla kysymyksillä olisin saattanut saada entistä yllättävämpiä vastauksia haastateltavalta.

Useimmat sarjan osat alkavat haastateltavan kommentilla, jonka jälkeen tulee ohjelman alkutunnus. Valitsin alkuun haastateltavalta hauskan letkautuksen, jotta saisin koukutettua kuuntelijan kuuntelemaan osan loppuun saakka. Esimerkiksi Sipe Santapukin jakso alkaa pohdinnalla, jossa Santapukki itse vakuuttuu siitä, ettei voi tehdä muuta työtä kuin soittaa rumpuja ammatikseen. Se on mielestäni hieno aloitus.

Kaikissa osissa haastateltavilla ei kuitenkaan ollut sellaista kommenttia, josta olisi saanut vahvan aloituksen. Vaikka hauskojen kommenttien määrä riippuu haastateltavan persoonasta, olisin saattanut saada kaivettua hänestä irti jotain uutta aiemmin mainitsemillani tyhmemmillä kysymyksillä.

Varsinaisia käännekohtia ei jutun dramaturgiassa kuulla. *Miun kannut* -tyyppisessä sarjassa mullistavia tunnelmanvaihdoksia on lähes mahdotonta toteuttaa. Käännekohdat oli luotava rumpufilleillä, jotka rytmittävät juttua ja antavat kuuntelijalle hetken hengähdystauon kysymysten välillä. Jutut kantavat mielestäni riittävän hyvin alusta loppuun. Tämä johtuu osaksi siitä, että jaksot ovat kestoltaan muutaman minuutin mittaisia. Monta kysymystä ja vastausta jäi ulkopuolelle käyttämättä. Jos juttujen kestot olisi määritetty pidemmiksi, olisi jutun kantavuus väistämättä kärsinyt. Toisaalta sitä ei tässä tapauksessa edes tarvitse miettiä, koska tilauksessa pyydettiin lyhyitä juttuja.

Tekniseltä toteutukseltaan juttusarja täytti sille asetetut vaatimukset. Lähes kaikki osat nauhoitettiin studiossa. Ainoastaan Kai Hahdon haastattelu tehtiin helsinkiläisen musiikkiliikkeen takahuoneessa. Kannettavien mikrofonilaitteiden epäluotettavuustekijä tuli esille, kun havaitsin 7 minuutin kohdalla laitteen jumittuneen paikalleen. Onneksi Hahto on pitkän linjan muusikko, joka ei hämääntynyt asiasta. Hän kertoi samat asiat uudelleen lähes yhtä "koskemattomasti". Yleensä samoihin kysymyksiin uudelleen vastaaminen kuuluu puheesta.

Taustamaton käyttäminen ei onnistunut suunnitelmien mukaan. Matto oli muutamissa osissa asetettu liian hiljaiselle verrattuna puheeseen. En osaa sanoa miksi näin tapahtui. Editoin jutut erillisessä koostamossa, jossa on huipputarkat kaiuttimet. Näiden avulla olisi luullut onnistuvan työssään. Radiosta ulos tullessa kompressorinostaa puhetta ja laskee mattoa alemmas. Valmis juttu radiosta kuultuna on siis vielä epätasapainoisempi kuin cd:ltä kuunneltaessa. Jossain osissa olen laskenut taustamaton kokonaan pois rumpufillien alta. Toisissa osissa se kuuluu yhtä voimakkaasti koko jutun ajan. Tällainen meteli ei kuulosta hyvältä.

Kaiken lisäksi ensimmäisessä osassa, jossa haastatellaan Mikko Siréniä, on erilainen alkutunnus. Tässä jaksossa myös rumpufillit ovat erilaisia. Ne ovat Mikko Sirénin itsensä soittamia ja nauhoitettu kannettavalla mikrofonilla. Muissa osissa kuullaan kunnolla nauhoitetut fillit. Syynä muutoksiin oli Apocalyptican aikataulut. Haastattelu oli saatava äkkiä pois alta, ennen kuin Sirén lähtee kiertueelle. Lisäksi juttusarjan osa ajettiin ulos nopeammin kuin uudet fillit sekä uusi alku- ja lopputunnus olivat valmistuneet.

Miun kannut -sarja oli kuultavissa YleX:n internet-sivuilla jonkin aikaa. Lisämateriaalia internetin käyttäjille ei aiheeseen liittyen tarjottu. Jos nyt tehtäisiin vastaavanlainen sarja, uskoisin siihen liittyvän vaatimuksia myös internetin käyttäjien viihdyttämiseksi. Jonkinlaista kuvitusta todennäköisesti kaivattaisiin.

Mielestäni *Miun kannut* -sarjassa oli jaksoja, jotka olivat onnistuneempia kuin toiset. Tämä oli pitkälti tekijän ja haastateltavan yhteistyön tulos, mutta viime kädessä vastuu onnistumisesta on toimittajalla itsellään. Koska YleX Iltapäivän asettamat vaatimukset liittyivät juuri viihdyttävyyteen, löytyi muutamasta osasta parantamisen varaa sen suhteen. Kokonaisuutena pidän kuitenkin sarjaa onnistuneena ja tilausta vastaavana. Jokainen osa täytti onnistuneen juttusarjan kriteerit. Toiset tekivät sen paremmin, toiset huonommin. En usko, että yksikään osa oli niin huono, että kuuntelija olisi sen vuoksi jättänyt seuraavan osan kuuntelematta. Tässä nousee merkittävään osaan kuuntelijan omat mielenkiinnon kohteet: jos rumpumaailma tai kyseiset bändit eivät kiinnosta, saattaa olla vaikeaa innostua koko sarjasta.

Innostuneisuus kuuluu positiivisesti, jos tekijä vaikuttaa oikeasti kiinnostuneelta tekevästään jutusta. Liiallinen innostus kääntyy helposti itseään vastaan ja muuttuu teennäiseksi. Tässä asiassa uskon päässeeni melko tasapainoiseen lopputulokseen.

Tutkittuani onnistumiseen johtavia ominaisuuksia voin todeta, että sain tehtyä melko onnistuneen juttusarjan. En käyttäisi *Miun kannuja* esimerkkinä täydellisestä juttusarjasta, mutta kuka tahansa voi ottaa oppia projektin aikana tapahtuneista asioista ja virheistä.

6 YHTEENVETO

YleX on populaarikulttuurikanava, joka tarjoaa sisältöjä radiossa ja internetissä. Erilaiset juttusarjat ovat olennainen osa kanavan ohjelmatarjontaa. Selvitin millaisia yleisiä piirteitä onnistuneille juttusarjoille voidaan määrittää. Käytin lähteenä kanavan ohjelmatuottajien ja ohjelmapäällikön haastatteluja sekä omaa kokemusta juttusarjojen teosta.

Tutkimustulosten perusteella onnistuneelle juttusarjalle voidaan nimetä edellytyksiä, jotka täyttämällä on mahdollista päästä hyvään lopputulokseen. Tämä ei tarkoita sitä, että automaattisesti nämä kriteerit täyttämällä saisi aikaan hyvän sarjan. Apuvälineinä ja suunnannäyttäjinä ne voivat kuitenkin toimia.

Juttusarjan toimittajan täytyy ottaa ensisijaisesti huomioon se, mille kanavalle ja mihin ohjelmaan hän sarjansa tekee. Tämän työn sisältämät ohjeistukset koskevat nimenomaan YleX-kanavaa ja sen arkipäivisin sekä viikonloppuisin suorana lähetettäviä ohjelmia. Tutkimustuloksista voi kuitenkin olla hyötyä millä tahansa radiokanavalla.

Kuten aiemmin on todettu, aiheen, näkökulman ja oman roolin löytäminen, hyvän haastattelun rakentaminen ja tekeminen, yllättävät kysymykset, draaman kaaren huomioiminen, teknisten vaatimusten täyttäminen, internetin mahdollisuuksien hyödyntäminen sekä innostuneisuus tekemistään kohtaan ovat onnistumiseen johtavia aineksia. Kun vielä pistää itsensä peliin sarjan jokaisessa osassa ja välttää liukuhihnamaista työskentelymallia, pääsee pitkälle. Tämän lisäksi on tietysti huomioitava sen ohjelman erityispiirteet, johon juttusarjaa toimitetaan.

Tämän kaavan avulla mietin myös, kuinka hyvin tekemäni *Miun kannut* -sarja täyttää nuo kriteerit. Tulin siihen tulokseen, että jokainen kohta täyttyy riittävästi. Projektin aikana ei välttytty virheiltä eikä odottamattomilta vastoinkäymisiltä. Nämä nostaisinkin tekemäni tutkimuksen ohella suurimmaksi hyödyksi siitä, mitä työni voi lukijalle tarjota.

Toivon, että tämän työn avulla juttusarjan toimittaja ajattelisi tulevaa koitostaan uudella tavalla ja osaisi ohittaa ne kuopat, joihin minä putosin. Samalla juttusarjan tekijä saisi tukea tekemiseensä ilman, että hänen täytyy kysyä asioita kiireisiltä tuottajilta. Tuottajien näkökulma on kuitenkin hyvin tärkeä eikä sitä pidä kokonaan ohittaa. Luottaminen omaan tekemiseensä ja näkemyksiinsä tarjoaa rohkeuden pistää itsensä peliin. Tämän kautta tekijällä on mahdollisuus onnistua. Onnistumiset taas ruokkivat luovuutta, joka saa ihmisessä aikaan yksilöllisiä ja ennen kuulemattomia ideoita.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Hiltunen, Ari 1999. Aristoteles Hollywoodissa – Menestystarinan anatomia. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1991. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Keto-Kantele, Satu 2008. Re: Vielä liittyen opinnäytetyöhön. Sähköpostiviesti Anne-Mari Aaltonen. 20.10.2008 (luettu 20.10.2008).

Kotiteollisuus. Yhtyeen kotisivut. [WWW-dokumentti] <<http://www.kotiteollisuus.com>> (luettu 28.12.2008). [Linkkipolku: musiikki -> soittajat].

Kujala, Tapio & Lahti, Jari & Tamminen, Heikki 1998. Radiotyön perusteet – johdatus suoran lähetyksen tekemiseen. Helsinki: Gaudeamus.

Kuutti, Heikki 1994. Journalistiikan sanasto. Jyväskylä: Atena.

KvaliMOTV. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [WWW-dokumentti] <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html> (luettu 4.1.2009).

Loving The Alien. Suomalaiset englanninkielisten sanoitusten äärellä. Juttusarja ohjelmassa X-Ryhmä. YleX. Helsinki. [WWW-dokumentti] <<http://ylex.yle.fi/tekstit/ylexweb/loving-alien-%E2%80%93-suomalaiset-englanninkielisten-sanoitusten-%C3%A4%C3%A4rell%C3%A4>> (luettu 25.1.2009).

Mielipidevanki. Juttusarja ohjelmassa YleX Tänään. YleX. Helsinki. [WWW-dokumentti] <<http://ylex.yle.fi/sarjat/ylex-t%C3%A4n%C3%A4n-mielipidevanki>> (kuunneltu ja luettu 15.1.2009).

Nukari, Matti & Ruohomaa, Erja 1995. Radion ohjelmistohallinta. Helsinki: Yleisradio Oy.

Nukari, Matti & Ruohomaa, Erja 1992. Ohjelmien summasta lähetysvirtaan. Tutkimusraportti 8/1992. Helsinki: Yleisradio Oy.

Pelimies. Juttusarja ohjelmassa YleX Tänään. YleX. Helsinki. [WWW-dokumentti] <<http://ylex.yle.fi/sarjat/ylex-t%C3%A4n%C3%A4n-pelimies>> (kuunneltu ja luettu 15.1.2009).

Rivo Tohtori. Juttusarja ohjelmassa YleX Aamu. YleX. Helsinki. [WWW-dokumentti] <<http://ylex.yle.fi/sarjat/ylex-aamu-rivo-tohtori>> (kuunneltu ja luettu 15.1.2009).

Saaranluoma, Riku 2008. YleX Aamu ja X-Ryhmä. Sähköpostiviesti Anne-Mari Aaltonen. 13.11.2008 (luettu 13.11.2008).

Tiehallinnon välimatkalaskuri. [WWW-dokumentti] <<http://alk.tiehallinto.fi/www2/valimatkat/index.htm>> (luettu 1.1.2009).

YLE, FAQ. Kanavauudistus ja YleQ. [WWW-dokumentti] <<http://yle.fi/faq/yleq.shtml>> (luettu 11.12.2008).

YLE, tiedote 25.1.2001. YLEssä päällikkönimityksiä. [WWW-dokumentti] <http://yle.fi/yleista/tiedotteet2001_2501.shtml> (luettu 25.1.2009).

YLE, tiedote 2.8.2002. YLE ei lopeta nuorison palvelemista radiossa. [WWW-dokumentti] <http://yle.fi/yleista/tiedotteet2002_0208.shtml> (luettu 25.1.2009).

YLE, tiedote 29.11.2002. YLE nimesi radiokanavansa [WWW-dokumentti] <http://yle.fi/yleista/tiedotteet2002_2911.shtml> (luettu 11.12.2008).

YleX Info. Tätä on YleX. [WWW-dokumentti]. <<http://ylex.yle.fi/info/>> (luettu 20.11.2008).

YleX:n ohjelmakaavio. YleX. [WWW-dokumentti]
<<http://ylex.yle.fi/radio/ohjelmakaavio>> (luettu 9.1.2009).

YleX Tänään. Ruben Stiller ja viikon mediakohut. [WWW-dokumentti]
<<http://ylex.yle.fi/audiot/tiaylex/ruben-stiller-ja-viikon-mediakohut>> (luettu 25.1.2009).

Haastattelut

Alijoki, Ville. Tuottaja. YleX Tänään. YleX. Yleisradio Oy. Helsinki. Haastattelu 17.11.2008.

Huhtaniska, Satu. Tuottaja. YleX Iltapäivä. YleX. Yleisradio Oy. Helsinki. Haastattelu 18.11.2008.

Hölttä, Susa. Tuottaja. YleX Aamu. YleX. Yleisradio Oy. Helsinki. Haastattelu 20.10.2008.

Kortti, Jani. Tuottaja. X-Ryhmä. YleX. Yleisradio Oy. Helsinki. Haastattelu 20.11.2008.

Mäkelä, Sampo. Projektituottaja. YleX. Yleisradio Oy. Helsinki. Haastattelu 20.10.2008.

Saaranluoma, Riku. Ohjelmapäällikkö. YleX. Yleisradio Oy. Helsinki. Haastattelu 13.11.2008.

LIITE 1

Miun kannut -sarjan osat esittämisjärjestyksessä:

1. osa: Mikko Sirén (Apocalyptica). Kesto: 4'47"
2. osa: Jari Sinkkonen (Kotiteollisuus). Kesto: 3'33"
3. osa: Mikko Kaakkuriniemi (mm. Von Hertzen Brothers, Quintessence). Kesto: 3'58"
4. osa: Janne Hyrkäs (Mokoma). Kesto: 4'49"
5. osa: Riina Kivelä (Stalingrad Cowgirls). Kesto: 4'31"
6. osa: Sipe Santapukki (Apulanta). Kesto: 5'50"
7. osa: Anssi Nykänen (ammattirumpali). Kesto: 4'09"
8. osa: Jyri Uurtimo (Wiidakko). Kesto: 3'31"
9. osa: Mikko Pietinen (Bleak, Happiness). Kesto: 5'00"
10. osa: Kai Hahto (mm. Wintersun, Vaasan kaupunginorkesteri). Kesto: 5'40"

LIITE 2 – *MIUN KANNUT* -JUTTUSARJA (CD-tallenne)